

„Soča“

izhaja vsak petek o polno in velja s prilogo „Gospodarski List“ vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

vse leto gld. 4-40,
pol leta 2-20,
četrt leta 1-10.

Za tuje dežele toliko več, kolikor je večja poština.

Delavcem in drugim manj premožnim novim naročnikom naročnino znižamo, ako se oglašajo pri upravnistvu.

„Primorec“ izhaja vsakih 14 dni vsak drugi torek in velja za celo leto 80 kr.

„Gospodarski List“ izhaja in se prilaga vsak mesec v obsegu 16 strani. Kadar je v petek praznik, izide lista že v četrtek.

SOČA

(Izdaja za Gorico)

Oznanila

in „PRISILNICE“ plačujejo se za polstopno peti-kratno:

8 kr., če se tiskajo 1 krat,
7 2
6 3

Večkrat — po pogodbi. — Za večje črke po prostoru.

Posamične številke dobivajo se v tobnikarnah v Nunske ulici in v Šolski ulici, v Trstu pri Lavrenčiču nasproti velike vojašnice in pri Pipanu v ulici Ponte della Fabra po 8 kr.

Dopisi pošiljajo naj se uredu, naročnina in reklamacije pa upravništvu „Soče“. — Neplačanih pisem uradništvo ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravništvo je v Gosposki ulici 9.

Izdajatelj in odgovorni urednik Andrej Gabrčček.

— „Bog in narod!“ —

Tiska „Goriška Tiskarna A. Gabrčček“ (odgovoren Josip Krmpotič).

Župan breginjski Kadenaro

pred porotniki.

(Nadaljevanje 4).

Prečiščanje pri.

Lengić Ivan, 56 let, iz Breg. Na predsedniškova uprašanja odgovarja boječe in nedolžno.

Kad. je pri poravnavi pripoznal vse zneske, ki so med dohodki; staršine pa da so rekli: ako jih ni se potirjal, naj jih pa potirja. (Zares modri staršine! Ur.) Tudi ne ve nič, ali je K. govoril se o drugih stroških. O dolgu Ani Spolad je K. govoril, a l. 1893. je rekel, da je dolg že plačan. — Nič ne ve, da bi imel Gasparut od občine terjati 146 gld. za sark, je dal delavcem denarja. — Kad. je račune res vedno prečital, ali nikdo jih ni pregledoval, ker smo mu vsi zaupali. — Kad. se je zavezal pri poravnavi plačati vse. Sile mu ni delal nikdo; da, njegova hči je prišla prositi, naj se naredi pogodba. Vsi v hiši so jokali: usmilil se nam je. Obljubil nam je radovoljno, da plača vse, kar je občini naredil škoda. — Potnino za seje je priča vedno dobila, le o Rakarju ve, da ni dobil.

Prečita se zapisnik izpovedi Rakarjeve: On je zapisal, da v računu za l. 1889. ni bilo poljskih glob. Župan je odgovoril, da je pozabil na nje. — Za seje ni prejel nih 2 gld.; pobotnico je Kadenaro ponaredil. — Pri poravnavi se le je sprejel od K. ta znesek.

(Ob 1° pop. se pretega obravnava; nadaljuje se popoldne.)

Ob 2° uri otvoril je predsednik razpravo s pričo

Lazar Anton, 28 let star, trgovec v Breginji, zapriščen.

P. Ali ste bili navzoč pri pregledovanju računa po tožbi na ok. glavarstvo, in ali se spominjate pobotnice župnika Kranjca, da je bila popravljena?

Priča. Popravljena je bila pri besedi „čez“ in iz 3 je bila narejena 6.

P. Ali se je na prvi pogled spoznala ponaredba?

Priča. Da, tudi črnilo je bilo drugačno.

Pr. Kaj ste storili, ko ste opazili popravljene številke?

Priča. Sli so klicali župnika, in ko je prišel, je potrdil, da je on napisal pobotnico „za“ in ne „čez“ ter za 3 in ne 6 gld.

P. Kaj je rekel Kadenaro na to.

Priča. Molčal je.

P. Ali ste pregledali tudi račun in kaj ste našli v istem?

Priča. Da, bili je uknjženo 6 gld.

(Predsednik razlaga porotnikom, da je bilo res uknjženo v razkazu 6 gld., a Kadenaro je ta znesek potem v 3 popravil. Tudi dolg je uvrstil kot 100 gld., pobotnico pa da je uničil.)

P. (priči). V računu so primanjkovali uplačane kazni poljskih prestopkov. Ali ste praskali Kadenaro, kam so prišle?

Priča. Jožef Rakar je upraskal Kadenaro o tem. On je rekel, da je namenil vse skupaj uvrstiti v prihodnji proračun.

P. Kako je bilo s pobotnico, katero je podpisal Kadenaro namesto Rakarja?

Priča. Ko je Rakar zapisal svojo pobotnico za 2 gld., upraskal je Kadenaro, kdo je podpisal njega; odgovoril je Kadenaro, da on, a denar da je dal njegovi ženi. Ker je Rakarjeva žena zanikala sprejem 2 gld., je hotel Kadenaro izplačati mu, pa ni hotel sprejeti denarja, slednje pa je sprejel vsled prigovarjanja drugih.

P. Ali so sprejeli denar tudi drugi staršine?

Priča. Menda da, ker se niso pritoževali.

P. Ali ste bili priuče pri pregledovanju računov in ste zapisali primanjkljaj, posebno 100 gld. za Vazaca, odnosno ali ste zapisali prebitek 161 gld.

Priča se ne spominja.

P. Kako je bilo s svojo 1100 gld., za katero je Kadenaro prodal Jorsetu drva in del v dohodke 800 ali 900 gld. Ali ste ga upraskali o tem pri proračunu?

Priča. Kadenaro je prej molčal in slednje del v proračun, ker da je baje sprejel denar le zadnji čas.

P. Ko ste končali račun, ali se je zavezal Kadenaro vse plačati in ali je bil vse res dolžan plačati?

Priča. Da.

P. Kadenaro trdi, da je pozabil deli v računu več računov, katere je plačal, n. pr. 146 gld. Gasparutu za sark, ali veste kaj o tem?

Priča je nekaj slisal govoriti od drugih staršin, ali gotov ni.

*) Pričetek in obsirno preslijanje obloženca je objavil zadnji „Primorec“. Za posebne naročnike „Soče“ smo ponatili vse to v prilogi. Uredn.

P. Ko se je zavezal Kadenaro plačati občini dolg, ali je bil v to prisiljen, oziroma ali se je zavezal kot dolžnik, ali v strahu pred posledicami ter ali je bil v resnici vse dolžan.

Priča. Kadenaro je na vse pristal radovoljno.

P. V računu mej dohodki je bilo tudi 35 gld. za užitino. Ali ste vi plačali svoj del oziroma koliko ste bili dolžan.

Priča. Plačal nisem, a bil sem dolžan menda 10 gld.

Pr. Ali se spominjate na 31 gld. Gasparutu plačanih in onih Kramarju. Priča ne ve.

Dr. Tonkli postavlja na pričo nekoliko uprašanj glede obračuna s Kadenarom, kje da so ga naredili in ako je bil navzoč pri obračunu tudi Kadenaro.

Zagovornik stavlja se več uprašanj priči, da so to stvari, na katere se obloženca ne ozira, in so več civilne narave.

Obloženec veli, da je Lazar na njega jezen. Itadi tega da ga hoče ugonobiti, ker je večkrat kaznoval njegovega očeta. Kar je govoril, da ni nič res.

Dr. Triller želi izvedeti, kako je bilo z ono pobotnico 18 gld. od kobaridskega dekana Peternele, katero je spisal in podpisal Kadenaro sam?

Priča. Isto je spisal sam Kadenaro. Ko se je to njemu opazilo, je drugi dan plačal dekani dolg in pokazal njegovo pobotnico.

Dr. Tonkli prša pričo, ali je res, da je pljuval proti Kadenaru, kar pa priča zanika.

Priča Anton Gasparut iz Breginje 35 let star, zapriščen, odgovarja na predsedniškova uprašanja deloma v smislu Lazarja.

P. Ali vam je znano kaj glede 31 gld., katere je upisal Kadenaro kot vaše uplačilo?

Priča. Da, plačal sem to svoto po narejenem računu.

P. Ali je tudi Kramar tedaj plačal.

Priča. Pozneje.

P. Ali je Kadenaro sam nakazoval vse stroške.

Ali je res, da vam je plačal se 146 gld. za sark delavcem, kdaj in zakaj ste toliko časa čakali na denar.

Priča. Da mi je plačal, je res; plačal je l. 1894., a tako pozno radi tega, ker sva imela jaz in Kadenaro mesečne račune in sva proračunavala skupaj. Jaz sem kupoval v njegovi stacioni potrebne reči, a z druge strani pa sem delal kot voznik za županstvo.

P. Koliko ste približno zaslužili pri čini od poprejšnjih let.

Priča. Morajo biti pobotnice.

Pr. Ali ste dajali Kadenaru sproti pobotno, in ali ste dobili 27 gld. za Menič.

Priča. Da.

P. Zakaj nista precej obračunavala s Kadenarom?

Priča. Ker ni hotel tako Kadenaro.

P. Ali poznate neko Ano Spolad in je li res, da ji je Kadenaro plačal 100 gld.?

Priča. Njo poznam, a govorili so tako, da ji je plačal.

Dr. Sanzin omenja račun dninarjev in upraša pričo, kdo je plačeval dninarje?

Priča tega ne zna. Kadenaro imenuje Josipa Baloha. P. Kako ste se pogodili s Kadenarom, ko ste našli primanjkljaja 700 gld.

Priča. Zavezal se je dobrovoljno plačati.

P. Ali je Kadenaro predlagal v pregled račune vsako leto?

Priča. Da.

P. Ali ste sli pregledavati je?

Priča. Ne jaz in tudi drugi ne.

P. Vi ste izjavili pred preiskovalnim sodnikom, da ste imeli strah pred Kadenarom. Ali je to res?

Priča. Da. (Predsednik je dal prečitati na to zapisnik, v katerem se navaja, da so se občinariji res bali Kadenara, ker je imel moč v svojih rokah, kajti bil je župan, tajnik in obhodnik. Bil je tudi hude jeze). Priča pritruje temu.

Kadenaro prša, katerega je kdaj udaril?

Pršla je na vrsto priča župnik Francšek Kranjčec, 41 let star, kateri priščen izjavlja, da je bila breginjska občina dolžna cerkvi 50 gld. Glede pobotnice za leto 1893. izjavlja, da jo je naredil za 3 gld. in toliko tudi sprejel. Pri pregledovanju računov, kamor je bil poklican, je spoznal svojo pobotnico in tudi to, da je bila popravljena, to je iz besede „za“ je bilo narejeno „čez“ in iz številke in besede tri pa „šest“. Na predsednikovo uprašanje, ali je bil navzoč tudi Kadenaro in kaj je rekel, odgovarja priča, da je Kad. izjavil, da ni imel namena slepariti. Predsednik veli, da je Kadenaro rekel, da je bila občina dolžna 100 gld. Priča temu oporeka in naziva Kadenara za lažnjiveca, ako to trdi. Predsednik je upraskal Kadenaro, kaj pravi

na to, na kar odgovarja, da je bilo županstvo dolžno župniku 100 gld. on pa cerkvi 100 gld.

Pr. Ali ste plačali g. župniku 3 ali 6 gld.?

O. Šest!

P. zakaj ste tedaj popravljali račun?

P. jaz nisem popravljaj računa. Ko so me zaprili, so delali z računi, kar so hoteli. (Smeh.)

P. kako to, da so našli vse pobotnice, le te ne? Preiskovalnemu sodniku ste rekli drugače nego danes trdite, namreč, da ste jo zavrgli. Dr. Sanzin želi, naj se predoci obloženec več odstriženih pobotnic, iz katerih je razvidno, da ni imel z njimi postonega namena, torej, da je bil vsled tega zmožen popraviti tudi pobotnico, o kateri se zgovori.

Ker je obloženec trdil, da on ni uničil pobotnice, je dal predsednik prečitati zapisnik preiskovalnega sodnika, katerega je Kadenaro podpisal in v kojem izjavlja, da je sam zavrgel pobotnico; na to je preds. upraskal oblož.: kdo je torej uničil pobotnico? Dal je prečitati tudi zapisnik o postriženih pobotnicah, v katerem izjavlja Kadenaro, da je res odrezal podpise po pregledanju, a to radi uzroka, da se ne bi govorilo o tem, da jih je on podpisal. Pobotnice pa so bile v resnici pravilne. Pr. Torej kdo je popravil račun in pobotnico g. župnika?

O. Jaz ne. Dokler bom živ bodem trdil, da sem plačal v resnici šest, a ne 3 gld. Na predsednikovo uprašanje, koliko je plačal poprej obrestij na leto, odgovarja obd., da vedno šest, a priča dokazuje, kako je dobival obresti in sicer na leto le 3 gld. Predsednik je poklical tudi pričo Lazarja, ki je zopet potrdil, da je bila pobotnica popravljena, a slednje se je vlovil v zanjko tudi oblož. ter priznal, da je uničil pobotnico. Na uprašanje predsednika, ali je bil Kadenaro res tako doboščec, da je razdeljeval siromakom kot globo uplačani denar, priča (župnik Kranjčec) ne zna tega, na kar upraša vse stiri priče ukup, ali one kaj znajo o tem, kar so pa zanikale. P. upraša župnika, ali je res sprejel pozneje se 20 gld. iz blaginje, kar priča potrjuje pregledaje pobotnico. Obloženec opozarja predsednika na datum pobotnice ter veli, da je isti tudi popravljen in kakor je popravil župnik oni datum, da je tako popravil tudi ono pobotnico. Župnik pregleduje pobotnico (vrhu 20 gld.) in dopušta, da je datum popravil, zanika odločno pa, da je popravil ono pobotnico 3 gld. Obloženec spominja, da ga je župnik l. 1893. terjal za 100 gld. od 400 gld. že plačanih, torej da je znamenje, da se lahko zmoži. Župnik tudi temu ugovarja in pojasnjuje, da je terjal Kadenaro za 100 gld., katere je bil on dolžan cerkvi.

Predsednik je dal prečitati zapisnik učitelja Stresa iz Breginje, v katerem se navajajo nekatere nerodnosti glede kupljenih knjig za solo v obč. razkazu, kjer je popravljeno več števil, in je konstatoval predsednik, da so zaračunavale nekatere kupljene knjige dvakrat; čemu je ugovarjal obloženec. (Tukaj je bila pretrgana seja na 10 minut.)

Prišel je na vrsto dopis breginjskega županstva glede računov za tretji cerkveni zvon, kateri je bil kupljen l. 1873. Iz istega posnemamo, da je bil zvon proračunjen na 1800 gld., a strošek razdeljen na 119 posestnikov v znesku 1480 gld., vendar pa so je v isto svrhu izterjali 2100 gld. Dolg so plačali vsi razun dveh; Skole je imel plačati po razdelitvi le 9 gld., plačal pa je v resnici Kadenaro 50 gld., drugi pa je plačal 30 gld. Torej od l. 1873. naprej sta figurirala ta dva v letnih proračunih kot obč. dolžnika; ko sta dolg plačala, pa jih Kadenaro ni uvrstil v tekoče dohodke, ampak je trdil, da ga je pristel k računu o zvonu, mejtem ko k temu ni bil uračunjen.

Predsednik (slovenski) pokliče pričo Lengića in ga upraša, kaj zna povedati o tretjem zvonu, kdaj je bil kupljen, ali je bil precej plačan in kako se ga je plačalo?

Priča pojasnjuje in izkazuje, da se je trošek razdelil mej posestnike, plačali so baje vsi razun dveh; kako se je dobilo več denarja, nego je bilo proračunjeno, tega ne zna raztolmačiti, ker je delal račun tajnik.

Dr. Triller upraša pričo, kako je do tega prišlo, da so občinariji plačali prvi 1480, drugi 800 in tretji 104 gld., česar pa priča tudi ne ve, ker da je tako zračunal obč. tajnik. (Predsednik odloči, da se ima poklicati tajnika kot pričo in upraša Kadenaro, naj bi on stvar raztolmačil, kajti on je gotovo najboljšje pozna, na kar izjavlja K., da je to menda tajnik zmesal.

Pred. Na kaki podlagi je imel plačati Jože Skole 50 gld. za zvon. Ali je bila še kaka druga pogodba.

Priča. Se ne spominja.

P. — Pojasnjuje zgodbo o zvonu l. 1873. in kako se K. opravičuje na — zbugljene račune. Prečita se dopis breginjskega

županstva, ki pravi, da ni nikakih računov o zvonu; ako so kdaj bili, jih je sam K. poskril ali uničil. Sicer je K. povedal Andreju Tonkliju, da je zvon bil plačan in da je še nekaj ostalo.

Pozove se Andr. Tonkli: Ve natanko, da je zvon bil davno plačan in da je denarja še ostalo. Čistega računa pa ni bilo nikoli, do letos. Naše so se bukvice, kjer so bili zapisani vsi dohodki od „pregrajale“; učitelj Stres je po njih naredil račun. — Dva občinarija sta ostala dolžna; plačevala sta obresti; ali ko sta plačala, ni bilo tega v računu. — Broili je res tožil občino, a le za 40 gld., katere je pa K. plačal z denarjem od „pregrajale“.

Zapisnik Ferd. Rožiča pojasni, da je plačal trikrat 10 gld., a K. mu ni dal pobotnice; dolžan je bil se 20 gld., a nikdo ga ni več terjal. Pri pregledovanju računov so videli, da onih 30 gld. ni vpisanih; takrat je doplačal se 20 gld. uprav. obč. Borjančiču.

— Kad. prizna, da je prejel obresti in kapital.

Priča 77-letni Skole pravi, da je dal županu na račun „pregrajale“ 50, 19 in 7 gld., katerih ni nikjer v računu.

Priča Urbančič Fr. v Kobaridu pravi, da sta res kupila z Miklavcem Fr. 264 seženov drv, a cene se ne spominja.

Dr. Triller: Ali niste kupili tudi nekaj odpadkov?

Priča U. Da, dva voza za 10-12 gld.

Dr. Triller: To sem hotel vedeti, ker tudi teh ni v računu. — Kadenaro pa ne ve nič za vse to.

Priča Čušin Andrej: K. je vedno trdil, da ostaja denarja. Staršine smo pri proračunih vedno upraskali, ali so plačali davki, ker to bi bili prva skrb; dolga nočeno, če treba, povsajmo doklade. Ali K. je odgovarjal, da tega ni treba, ker je vse plačano.

P. — Čuje K., vi ste nasprotno trdili, da staršine niso hoteli povisati doklad.

Priča: Ni res! Mi smo hoteli, a on je govoril, da tega ni treba.

Priča ve natanko o drvih, ker jih je sam skladal. Bilo jih je 264 seženov; prodal jih je po 5-55 gld. To mi je K. sam povedal v obč. pisarni. Enako je razglasil nasledujo nedeljo pred cerkvijo.

Kad.: Ni res, po 5-35. — Priča: (zmaje odločno z glavjo): Ooo! to pa že ne!

P. — Razloček v škodo občini znaša torej 52-80 gld. — Je že se drugih priči, ki isto potrdi!

Prečita se zapis. Jož. Rakarja, ki izjavlja, da je pred cerkvijo slisal oklie cene 5-55 gld.; isto je K. povedal v seji, kajti bilo je sklenjeno, da ceno drva morajo potrditi občinariji. — Iznenadil nas je dolg 100 gld. Martinu Česornju. K. je trdil, da ga je porabil za plačilo vrta, kjer se je zidalo župnišče. Ali vrt je plačal z občinskimi denarjem, kar ve dobro Čušin. — Navzoči Čušin to potrdi, da je namreč vrt plačal on, a denar mu je dal K. iz občinske blaginje.

Zapisnik Jož. Česornja pravi, da je bila cena za drva 5-55.

Dr. Sanzin Čušinju: Vi ste bili pri drvih. Ali so delavci dobivali dne ali tudi blago.

Čušinj: Dobivali so le denar; blago so kupovali po svoji volji.

Preds. pokliče Gasparuta, ki je prejel 164 gld. za sark; nastane dolg razgovor; na svetlo pride, da delavci so dobivali od občine le denar. Kad. se sklicuje na Gasparuta, da ga je on opozoril, da manjka 164 gld. za sark v račun. (Splošna živahnost). — Na to izjavi K., da opusti to zahtevo, ker uvidi, da tega zneska nima terjati od občine.

Čušin pravi dalje, da je slisal o dolgu Ani Spolad, a da je bil tudi plačan, — 50 kr. za seje je dobival.

Pride Kadenarova priča Fran Škvor iz Robedišč. Ta je slisal pred cerkvijo, da je K. razglasil prodajo drv, a za ceno ne ve.

Preds. opozarja Kad. na to njegovo pričo, ki ničesa ne ve, čemu jo je pripravil v Gorico?

(Ura 8^{1/2} zvečer. Obravnava se za ta večer pretrga).

(Torek predpoldne).

Navzoči vsi porotniki. Poslušalec je bilo precej. Predsednik je otvoril razpravo ob 9^{1/2}, ter poklical vse priče, katere so bile poklicane za ta dan. Bilo jih je 9. Najprej je bila zapriščena priča Martin Česornja, kmet iz Breginje, 68 let star, ter izpovedal na predsednikovo uprašanje, ali je res on posodil občini 100 gld., da je to resnica. Posodil je pa denar v Kadenarove roke in od njega zahteval povrnitev.

Pr. Ali vam je Kaden. povrnil denar in koliko vam je plačal obrestij?

Priča. Denar mi je povrnil, a obrestij plačal 6 gld.

Predsednik pove priči, da je povedal preiskovalnemu sodniku, da je sprejel 7 gld. obrestij, na kar reče, da se dobro ne spo-

minja. Na uprašanje, kolikokrat je dobil plačane obresti, odgovori priča, da le enkrat. Ker so obresti zaračunljene dvakrat, upraskal je predsednik obloženca (Kadenaro), kako torej raztolmači to.

O. Ker sem priči moral denar povrnil! isto leto (1880.) in ker jo imela občina potrebo, sem plačal iz svojega žepa to svoto in si potem zaračunal obresti koncem leta 1890., ko je bil tudi sklenjen občinski račun za obloži. (Predsednik je dejal, da je ros tako, torej da se bile obresti opravljene dvakrat zaračunljene, le to ni bilo opravičeno, da ni imel Kadenaro dovoljenja od staršinstva za to svoje posojilo).

Priča Borjančič Jožef (sedanji breginjski župan) uprašan, ali je bil navzoč pri podpisu Vazacove pobotnice za 702 gld., oziroma ali je videl, da je Kadenaro izplačal to svoto Vazacu, izjavlja sicer, da je podpisal pobotnico kot priča, a se ne spominja, da bi videl izplačanje denarja, sploh ni povedal nič posebnega tudi na ostala uprašanja glede ob. računov in primanjkljaja, dohodkov ali stroškov, kakor tudi glede Kadenarove obveze, da vse poplača. Dr. Triller upraša pričo, (ki je bila leta 1873. obč. staršina): kako je bilo s plačevanjem zvonu, koliko so jo maralo denarja in kdo ga je nabiral? a predsednik: ali je Kadenaro polagal račun o sprejetih denarjih za zvon, kajti on teh denarjev ni doval v tekoči račun, ampak, kakor trdi, v posebni račun, katerega je zgnihl.

Priča odgovarja, da je denar za zvon pobiral najprej tedanji župan Jakob Tonkli, potem Kadenaro kot njegov namestnik. Dolženo je bilo pa, da kar preostane denarja, se ima smatrati kot občinska last. Kadenaro ni polagal nikoli računov o zvonu. Ker smo mislili vsi staršine, da K. pošteno postopa, smo mu zaupali, a sploh ker nismo znali čitati, mislili smo, da je bilo vse prav narejeno.

Pr. Ali vam je znano kaj o dolgu Ivana Rožiča in Skolea za zvon.

Priča potejuje.

